A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (hetedik tanács)

2025. március 6.*

„Tagállami kötelezettségszegés – Az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdése – Hulladékkezelés – 2008/98/EK irányelv – A Biljane Donje-i (Horvátország) hulladéklerakóban elhelyezett kőtörmelék – Az 5. cikk (1) bekezdése – A »melléktermék« fogalma – 13. cikk – Az emberi egészség és a környezet védelmének a biztosítására irányuló tagállami kötelezettség – A 15. cikk (1) bekezdése – A hulladék kezelésének a birtokosa vagy más kijelölt személyek általi elvégeztetésére vonatkozó kötelezettség – A Bíróság kötelezettségszegést megállapító ítélete – A végrehajtás elmaradása – Pénzügyi szankciók – Átalányösszeg – Kényszerítő bírság”

A C-315/23. sz. ügyben,

az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdése alapján kötelezettségszegés megállapítása iránt 2023. május 23-án

az **Európai Bizottság** (képviselik: M. Escobar Gómez, M. Mataija és P. Ondrůšek, meghatalmazotti minőségben)

felperesnek

a **Horvát Köztársaság** (képviseli: G. Vidović Mesarek, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

benyújtott keresete tárgyában,

A BÍRÓSÁG (hetedik tanács),

tagjai: F. Biltgen, az első tanács elnöke, a hetedik tanács elnökeként eljárva (előadó), M. L. Arastey Sahún, az ötödik tanács elnöke és J. Passer bíró,

főtanácsnok: P. Pikamäe,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

* Az eljárás nyelve: horvát.

meghozta a következő

Ítéletet

1 Keresetével az Európai Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

– állapítsa meg, hogy a Horvát Köztársaság – mivel nem tette meg a 2019. május 2-i Bizottság kontra Horvátország (Biljane Donje-i hulladéklerakó) ítéletben (C-250/18, a továbbiakban: Bizottság kontra Horvátország ítélet, EU:C:2019:343) foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket – nem teljesítette az EUMSZ 260. cikk (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit;

– az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdése alapján kötelezze a Horvát Köztársaságot, hogy fizessen a Bizottságnak átalányösszeget, amely 840 euró napi összegnek és a kötelezettségszegést megállapító ítélet kihirdetésének napja és az ezen ítéletben foglaltak e tagállam általi teljesítésének időpontja, illetve ennek hiányában a Bíróság jelen ügyben hozott ítélete kihirdetésének napja között eltelt napok számának szorzatával egyenlő; a minimális átalányösszeg 392 000 euró;

– kötelezze a Horvát Köztársaságot, hogy fizessen a Bizottságnak napi 7560 euró összegű kényszerítő bírságot a kötelezettségszegést megállapító ítéletben foglaltak teljesítésével kapcsolatos késedelem minden napjára a jelen eljárásban hozott ítélet kihirdetésének napjától a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak maradéktalan teljesítésének napjáig; és

– a Horvát Köztársaságot kötelezze a költségek viselésére.

Jogi háttér

A 2008/98/EK irányelv

2 A hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. november 19-i 2008/98/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 312., 3. o.) „Tárgy és hatály” című 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ez az irányelv intézkedéseket állapít meg a környezet és az emberi egészség védelme érdekében, amelyet a hulladékkeletkezés és -gazdálkodás káros hatásainak megelőzése vagy csökkentése, valamint az erőforrás-felhasználás globális hatásainak csökkentése és e felhasználás hatékonyságának javítása révén kíván megvalósítani.”

3 Ezen irányelv 3. cikkének 1. pontja úgy határozza meg a „hulladék” fogalmát, hogy az „olyan anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválik, megválni szándékozik vagy megválni köteles”.

4 Ezen irányelv „Melléktermékek” címet viselő 5. cikkének (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

„Valamely anyagot vagy tárgyat – amely olyan előállítási folyamat során keletkezik, amelynek elsődleges célja nem ezen termék előállítása – csak akkor lehet nem a 3. cikk 1. pontjában említett hulladéknak, hanem melléktermléknek tekinteni, ha az alábbi feltételek teljesülnek:

a) az anyag vagy a tárgy további felhasználása biztosított;

b) az anyag vagy a tárgy további, a szokásos ipari gyakorlattól eltérő feldolgozás nélkül, közvetlenül felhasználható;

c) az anyagot vagy tárgyat valamely előállítási folyamat szerves részeként állítják elő; valamint

d) a további használat jogszerű, azaz a konkrét használat tekintetében az anyag vagy a tárgy megfelel a termék adott használatára, valamint a környezet- és az egészségvédelemre vonatkozó összes követelménynek, és nincsenek a környezetet és az emberi egészséget általánosan károsító hatásai.”

5 Ugyanezen irányelvnek „Az emberi egészség és a környezet védelme” című 13. cikke értelmében:

„A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a hulladékgazdálkodás az emberi egészség veszélyeztetése, a környezet károsítása nélkül történjen, és különösen:

a) ne jelentsen kockázatot a vízre, a levegőre, a talajra, a növény- vagy állatvilágra;

b) ne okozzon kellemetlen zajt vagy szagot; és

c) ne befolyásolja hátrányosan a tájat vagy a különleges érdeklődésre számot tartó helyeket.”

6 A 2008/98 irányelvnek „A hulladékgazdálkodással kapcsolatos felelősség” című 15. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy az eredeti hulladéktermelő vagy más birtokos saját maga végezze el a birtokában lévő hulladék kezelését, vagy egy közvetítő vagy vállalkozás által kezelt hulladékkezelési műveleteket végző létesítménnyel végeztesse el a hulladék kezelését, vagy pedig egy magán vagy közszolgáltató hulladékgyűjtővel bonyolíttassa le azt a 4. és a 13. cikkekkel összhangban.”

A 2023. évi közlemény

7 A „Pénzügyi szankciók a kötelezettségszegési eljárásokban” című 2023/C 2/01 bizottsági közlemény (HL 2023. C 2., 1. o.; a továbbiakban: 2023. évi közlemény) 3. és 4. pontja rendelkezik a „kényszerítő bírságról”, illetve az „egyösszegű átalánybírságról”.

8 E közlemény „A súlyossági együttható alkalmazása (1 és 20 közötti tényező)” című 3.2. pontjának szövege a következő:

„Egy ítélet teljesítésének […] elmulasztása valamely tagállam által minden esetben súlyosnak minősül. A Bizottság két paraméter alapján határozza meg a súlyossági együtthatót, hogy a szankció összegét az ügy sajátos körülményeihez igazítsa: a jogsértés tárgyát képező vagy át nem ültetett uniós szabályok fontossága, valamint a jogsértés közérdekre és egyéni érdekekre gyakorolt hatásai.

Az alábbiakban kifejtett megfontolásokra tekintettel a jogsértés súlyosságát a Bizottság által legalább 1 és legfeljebb 20 között rögzített együttható határozza meg.”

9 A 2023. évi közleménynek „Az időtartamra vonatkozó együttható alkalmazása” című 3.3. pontja értelmében:

„[…]

Az időtartamra vonatkozó együttható 1 és 3 közötti szorzó. Mértéke havi 0,10 az első ítélet meghozatalától […] számítva.

[…]”

10 E közleménynek „A tagállam fizetési képessége” című 3.4. pontja a következőképpen rendelkezik:

„[…]

A visszatartó erőként szolgáló szankció mértéke a tagállamok fizetési képességétől függően változik. Ez a visszatartó hatás tükröződik az »n« együtthatóban, amely a definíció szerint a következők súlyozott geometriai átlaga: az érintett tagállam bruttó hazai termékének (GDP) és a tagállamok GDP-je átlagának aránya, kettes súllyal, valamint az érintett tagállam népességének és a tagállamok népessége átlagának aránya, egyes súllyal. Ez az érintett tagállam többi tagállam fizetési képességéhez viszonyított fizetési képességét jelenti:

$$\text{facteur n} = \left(\frac{\text{PIB}_\text{n}}{\text{PIB}_\text{moy}}\right)^{2/3} \text{x} \left(\frac{\text{Pop}_\text{n}}{\text{Pop}_\text{moy}}\right)^{1/3}$$

[…]

A Bizottság […] úgy határozott, hogy felülvizsgálja az »n« együttható kiszámítására szolgáló módszerét, amely jelenleg elsősorban a tagállamok GDP-jén, másodsorban pedig a népességén alapul, azaz olyan demográfiai kritériumon, amely lehetővé teszi a különböző tagállamok közötti észszerű eltérés fenntartását. Az »n« együttható számításakor a tagállamok népességének egyharmad arányban való figyelembevétele észszerű mértékben csökkenti a tagállamok »n« együtthatói közötti eltérést a kizárólag a tagállamok GDP-jén alapuló számításhoz képest. Emellett stabilitást is ad az »n« együttható értékének, mivel a népesség éves szinten valószínűleg nem változik jelentősen. Ezzel szemben egy tagállam GDP-je nagyobb éves ingadozásokat mutathat, különösen gazdasági válságok idején. Ugyanakkor, mivel a tagállamok GDP-je még mindig kétharmad súllyal számít, továbbra is ez a meghatározó tényező a fizetési képesség értékelésekor.

[…]”

11 A 2023. évi közlemény 4.2. pontja az alábbiak szerint rögzíti az egyösszegű átalánybírság számításának módszerét:

„Az egyösszegű átalánybírságot a kényszerítő bírság számítási módszeréhez nagyjából hasonló módon kell kiszámítani, azaz:

– az átalányösszeget meg kell szorozni a súlyossági együtthatóval,

– az eredményt meg kell szorozni az »n« együtthatóval,

– az eredményt meg kell szorozni azon napok számával, amikor a jogsértés fennáll

[…]”

12 Ugyanezen közlemény 4.2.1. pontja a következőképpen rendelkezik:

„Az egyösszegű átalánybírság kiszámításához az egy napra megállapított összeget meg kell szorozni a jogsértés teljes időtartamára vonatkozó napok számával. Ez utóbbi definíciója a következő:

– az EUMSZ 260. [cikk] (2) bekezdése alapján benyújtott keresetek esetén a szóban forgó irányelvben előírt átültetési határidő lejártát követő nap és a jogszerűség helyreállítása, vagy megfelelés hiányában az EUMSZ 260. [cikk] értelmében hozott ítélet kihirdetése között eltelt napok száma.

[…]”

13 E közlemény 4.2.2. pontja értelmében:

„A Bizottság az egyösszegű átalánybírság kiszámításához ugyanazt a súlyossági együtthatót és ugyanazt a rögzített »n« együtthatót alkalmazza, amelyet a kényszerítő bírság kiszámításához alkalmaz […]

Az átalányösszeg az egyösszegű átalánybírság esetében alacsonyabb, mint a kényszerítő bírság esetében. […]

Az egyösszegű átalánybírságra alkalmazandó átalányösszeget a I. melléklet 2. pontja határozza meg.

[…]”

14 A 2023. évi közlemény „A Bíróságnak javasolt pénzügyi szankciók meghatározásához használt adatok” című I. mellékletének 1. pontja úgy rendelkezik, hogy az átalányösszeg az e közlemény 3.1. pontjában foglalt kényszerítő bírság esetében napi 3000 euró, e közlemény 2. pontja szerint az átalányösszeg az e közlemény 4.2.2. pontjában említett egyösszegű átalánybírság esetében napi 1000 euró, vagyis a kényszerítő bírságok esetében alkalmazott átalányösszeg egyharmada, e

közlemény 3. pontja pedig a Horvát Köztársaságra 0,14-es „n” együtthatót határoz meg. Ezen I. melléklet 5. pontja rögzíti, hogy a Horvát Köztársaság tekintetében meghatározott minimális átalányösszeg 392 000 euró.

A Bizottság kontra Horvátország ügyben hozott ítélet

15 A Bizottság kontra Horvátország ügyben hozott ítéletében a Bíróság kimondta, hogy:

– a Horvát Köztársaság – mivel nem állapította meg, hogy a Biljane Donje-i (Horvátország) hulladéklerakóban elhelyezett kőtörmelék hulladék, nem pedig melléktermék, és hogy azzal hulladékként kell gazdálkodni – nem teljesítette a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. november 19-i 2008/98/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 5. cikkének (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

– a Horvát Köztársaság – mivel nem tett meg minden szükséges intézkedést annak biztosítása érdekében, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett hulladékkal való gazdálkodás ne veszélyeztesse az emberi egészséget és a környezetet – nem teljesítette a 2008/98 irányelv 13. cikkéből eredő kötelezettségeit;

– a Horvát Köztársaság – mivel nem tette meg a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett hulladék birtokosa saját maga végezze el a hulladék kezelését, vagy hulladékkezelési műveleteket végző közvetítővel, létesítménnyel vagy vállalkozással végeztesse el annak kezelését, vagy pedig egy magán vagy közszolgáltató hulladékgyűjtővel bonyolíttassa le azt – nem teljesítette a 2008/98 irányelv 15. cikkének (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit. A Bíróság a Horvát Köztársaságot kötelezi a költségek viselésére.

A pert megelőző eljárás és a Bíróság előtti eljárás

16 2019. május 28-i levelében a Bizottság felhívta a Horvát Köztársaságot, hogy az közölje vele a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítése érdekében hozott vagy tervezett intézkedéseket, részletes ütemtervvel együtt.

17 2019. október 17-i válaszában a Horvát Köztársaság jelezte, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett kőtörmeléket a zadari (Horvátország) repülőtér felújítására és az elhagyott bauxitkitermelési helyeken található külszíni bányák rehabilitációjára szánták. E tagállam említést tett az e célból meghozandó bizonyos intézkedésekről, anélkül azonban, hogy ütemtervet szolgáltatott volna a tervezett intézkedések végrehajtására.

18 A Bizottság és a horvát hatóságok között 2019. november 5-én és 6-án, valamint 2021. június 16-án tartott találkozókat követően a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a Horvát Köztársaság nem tette meg a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges valamennyi intézkedést, mivel a horvát hatóságok nem jelölték meg, hogy milyen konkrét intézkedéseket terveznek elfogadni az ezen ítéletnek való megfelelés érdekében, és milyen határidőn belül fogják végrehajtani ezeket az intézkedéseket, a Bizottság 2021. szeptember 23-án felszólító levelet küldött e tagállamnak, amelyben felhívta arra, hogy az ezen ítélet kézhezvételétől számított két hónapon belül nyújtsa be észrevételeit.

19 2021. november 23-án a Horvát Köztársaság válaszolt erre a felszólító levélre, jelezve, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett anyagot alkotó, törmelékszerű salak (a továbbiakban: szóban forgó salak) tulajdonságainak elemzése annak meghatározása érdekében, hogy az építőanyagként felhasználható-e, még mindig folyamatban van, és hogy ezen elemzés céljából közbeszerzési eljárás keretében szakértőt választottak ki, akinek legkésőbb 2022. március 21-ig kell elkészítenie a szakvéleményét. E tagállam pontosította, hogy a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítése e szakvélemény megállapításaitól függ.

20 A Horvát Köztársaság szerint, bár e szakvéleményből kitűnik, hogy a szóban forgó salak felhasználható építőanyagként, három lehetőség áll rendelkezésére. Lényegében először is a kőtörmeléket a közérdekű projektek megvalósítása érdekében ingyenesen a helyi és regionális önkormányzatok rendelkezésére lehet bocsátani, amelyeket előbb fel kell kérni arra, hogy jelezzék érdeklődésüket. Másodszor, az első lehetőséghez fűződő érdeklődés hiánya esetén vagy az e kőtörmelék összességét érintően nem elegendő érdeklődés esetén az nyilvános ajánlati felhívás nélkül visszterhesen átruházható helyi vagy regionális önkormányzatokra, illetve a horvát állam tulajdonában lévő vagy ott letelepedett jogi személyekre olyan kereskedelmi projektek vagy projektek megvalósítása érdekében, amelyek nem közérdekűek. Harmadszor, a kőtörmelék nyilvános pályázati eljárás keretében is értékesíthető. A Horvát Köztársaság azt is megjegyezte, hogy előfordulhat, hogy a szóban forgó salakot az építőipari felhasználás előtt fel kell dolgozni, ami az első két lehetőséget illetően új közbeszerzési eljárás megindítását tesz szükségessé, amelynek befejeződése jogorvoslat esetén elhúzódhat. Végeredményben a szóban forgó salak feldolgozásának előrelátható időtartama különböző tényezőktől függ, és a Horvát Köztársaság még e feldolgozást követően is rendelkezhet a szóban forgó salakkal az említett három lehetőség szerint, ami további eljárási szakaszok lefolytatását vonja maga után.

21 Abban az esetben, ha a szakvélemény megállapításai azt tárnák fel, hogy a szóban forgó, hulladéklerakóban lerakott salakot nem lehet építőanyagként felhasználni, a Horvát Köztársaság jelezte, hogy eleget tesz a 2021. július 15-i zakon o gospodarenju otpadom (a hulladékgazdálkodásról szóló törvény, *Narodne novine*, br. 84/2021. sz.; a továbbiakban: a hulladékgazdálkodásról szóló törvény) rendelkezéseinek. Ebben az esetben a horvát hatóságok a hulladékszállításról szóló, 2006. június 14-i 1013/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek (HL 2006. L 190., 1. o.) megfelelően kezelés céljából átadják a szóban forgó salakot egy engedéllyel rendelkező személynek, vagy azokat Horvátországon kívülre szállítják.

22 A jelen ítélet 20. és 21. pontjában említett két esetben e hatóságoknak először közbeszerzési eljárást kell lefolytatniuk, majd ezt követően a hulladékgazdálkodásról szóló törvénynek megfelelően biztosítaniuk kell a Biljane Donje-i hulladéklerakó rehabilitációját.

23 A Horvát Köztársaság azt is pontosította, hogy 2021 vége előtt felveszi a Biljane Donje-i hulladéklerakót a hulladékgazdálkodási tervbe.

24 A Bizottság, mivel úgy ítélte meg, hogy e tagállam nem tette meg a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket, 2023. május 23-án benyújtotta a jelen keresetet.

25 A Bíróság elnöke 2024. március 4-i határozatával a jelen ügyben az eljárást a C-147/23. sz. ügyben hozandó ítélet kihirdetéséig felfüggesztette. A 2024. április 25-i Bizottság kontra Lengyelország (A visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló irányelv) ítélet (C-147/23, EU:C:2024:346) kihirdetését követően a Bíróság elnöke ugyanezen a napon elrendelte a jelen ügyben folytatott eljárás folytatását.

A keresetről

A kötelezettségszegésről

A felek érvei

26 A Bizottság keresete három, a 2008/98 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének, 13. cikkének és 15. cikke (1) bekezdésének megsértésére alapított kifogáson alapul.

27 Első kifogásával a Bizottság azt rója fel a Horvát Köztársaságnak, hogy nem tette meg a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy véget vessen a 2008/98 irányelv 5. cikke (1) bekezdése megsértésének, mivel e tagállam nem állapította meg, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett kőtörmelék hulladéknak minősül.

28 A Bizottság azt állítja, hogy ezen ítélet kihirdetése ellenére e tagállamnak a szóban forgó salakkal kapcsolatos megközelítése lényegében ugyanaz maradt, mint az e határozatot megelőző megközelítés. A Horvát Köztársaság által a pert megelőző eljárás során előterjesztett, a jelen ítélet 19–23. pontjában ismertetett észrevételekből ugyanis kitűnik, hogy a horvát hatóságok folytatták annak vizsgálatát, hogy fel lehet-e használni ezt a salakot az építőiparban, ami azt mutatja, hogy az említett salakot még mindig melléktermékként kezelik, amelyek későbbi felhasználását biztosítani kell, nem pedig hulladékként.

29 Ami a Horvát Köztársaság által e pert megelőző eljárás során a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett, szóban forgó salak esetleges jövőbeli felhasználására vonatkozóan előadott megfontolásokat illeti, a Bizottság megjegyzi, hogy e salak építőanyagként történő felhasználását e tagállam csupán fontolgatta.

30 Végezetül az a tény, hogy a Horvát Köztársaság a felszólító levélre adott válaszában – arra az esetre, ha lehetetlennek bizonyulna az említett salak építőipari célú felhasználása – ismertette a hulladékgazdálkodásra vonatkozó jogszabályai által előírt kiegészítő intézkedéseket, beleértve a Biljane Donje-i hulladéklerakónak a hulladékgazdálkodási tervbe való felvételét, egyáltalán nem gyengíti a szóban forgó salak építőipari célú felhasználásának bizonytalan jellegét. Az az állítás ugyanis, amely szerint e salak hulladéknak minősülhet, puszta lehetőséglatolgatás, amely nem elegendő a 2008/98 irányelv 5. cikke (1) bekezdése Bizottság kontra Horvátország ítéletben megállapított megsértésének megszüntetéséhez. Hasonlóképpen nem elegendő e célból bizonyos előkészítő munkálatoknak – mint például a hulladékgazdálkodási terv módosításai előkészítésének – e tagállam általi bejelentése.

31 A Bizottság ebből azt a következtetést vonja le, hogy a 2008/98 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének megsértése továbbra is fennáll.

32 Második kifogásával a Bizottság azt rója fel a Horvát Köztársaságnak, hogy nem tette meg a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy véget vessen ezen irányelv 13. cikke megsértésének, amint azt a Bíróság ezen ítéletben megállapította, mivel e tagállam nem tette meg az annak biztosításához szükséges intézkedéseket, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett hulladék kezelése az emberi egészség veszélyeztetése és a környezet károsítása nélkül történjen.

33 A Bizottság azt állítja, hogy nem vitatott, hogy e hulladékokat még mindig szabálytalanul, ugyanazon a helyen és azonos módon tárolják. Ebből következik, hogy a Horvát Köztársaság nem biztosította a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett hulladék megfelelő ártalmatlanítását a kötelezettségszegés tartósságának értékeléséhez figyelembe veendő referencia-időpontban, azaz 2021. november 23-án.

34 Ezen intézmény hozzáteszi, hogy az e tagállam által ezen időpontot követően hozott intézkedésekből sem lehet arra következtetni, hogy a 2008/98 irányelvnek megfelelően hatékony intézkedéseket fogadtak el a hulladékok ártalmatlanítása érdekében.

35 A Bizottság ebből azt a következtetést vonja le, hogy a 2008/98 irányelv 13. cikkének megsértése továbbra is fennáll.

36 Harmadik kifogásával a Bizottság azt rója fel a Horvát Köztársaságnak, hogy nem tette meg a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy véget vessen a 2008/98 irányelv 15. cikke (1) bekezdése megsértésének, amint azt a Bíróság ebben az ítéletben megállapította, mivel e tagállam nem tette meg az annak biztosításához szükséges intézkedéseket, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett hulladék birtokosa maga kezelje a hulladékot, vagy azt hulladékkezelési műveleteket végző közvetítővel, létesítménnyel vagy vállalkozással, illetve köz- vagy magán hulladékgyűjtővel kezeltesse.

37 A Bizottság e tekintetben emlékeztet arra, hogy a 2008/98 irányelvet megelőző, a hulladékokról szóló, 1975. július 15-i 75/442/EGK tanácsi irányelv (HL 1975. L 194., 39. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 23. o.) 8. cikkére vonatkozó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a tagállamok kötelesek gondoskodni az engedély nélküli hulladéklerakók rehabilitációjáról.

38 Márpedig a kötelezettségszegés tartósságának értékeléséhez figyelembe veendő referencia-időpontban, azaz 2021. november 23-án a szóban forgó salak jogellenesen továbbra is a Biljane Donje-i hulladéklerakóban volt elhelyezve, és azt nem kezelték, mivel a Horvát Köztársaság nem tette meg a 2008/98 irányelv 15. cikkének (1) bekezdéséből eredő kötelezettségei tiszteletben tartásának biztosításához szükséges intézkedéseket.

39 Következésképpen a Bizottság úgy véli, hogy a 2008/98 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének megsértése továbbra is fennáll.

40 A Horvát Köztársaság azt kéri, hogy a Bíróság a keresetet mint megalapozatlant utasítsa el.

41 Ami először is a 2008/98 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének megsértésére alapított kifogást illeti, e tagállam arra hivatkozik, hogy a Bíróság előtt a Bizottság kontra Horvátország ítélet alapjául szolgáló ügyben folytatott eljárás során megállapítást nyert, hogy a szóban forgó salak a Horvát Köztársaság tulajdonát képező ásványkincsnek minősül, következésképpen a nemzeti hatóságoknak meg kellett felelniük a 2018. május 25-i zakon o upravljanju državnom imovinomnak (a közjavak kezeléséről szóló törvény) *(Narodne novine*, br. 52/18), közelebbről e törvény 9. cikkének. E cikk alapján, amely a Horvát Köztársaság fenntartható fejlődése érdekében a közvagyonnal való észszerű, átlátható és nyilvános gazdálkodást írja elő, és különösen azt, hogy a közvagyonnal kapcsolatos valamennyi cselekményt a hatékony és eredményes gazdálkodás és a közvagyon kezelésének elveivel összhangban kell végrehajtani, a horvát hatóságoknak először is

meg kellett állapítaniuk, hogy nem lehetséges a szóban forgó salakot a Biljane Donje-i hulladéklerakó legelőnyösebb és leggyorsabb rehabilitációs módjaként az építőiparban felhasználni.

42 Ezzel párhuzamosan a hulladékgazdálkodásról szóló törvénynek megfelelően – pontosan arra az esetre, ha a hulladéklerakóba kerülő, szóban forgó salak tulajdonságainak részletes vizsgálatát követően az bizonyosodna be, hogy annak építőanyagként történő későbbi felhasználása nem lehetséges – a gazdaságért és a fenntartható fejlődésért felelős minisztérium (Horvátország) a Bizottság kontra Horvátország ügyben hozott ítélet végrehajtása érdekében eljárást indított e hulladéklerakónak a hulladékkezelési projektek listájára való felvétele végett. Ebben az esetben a hulladékgazdálkodásról szóló törvénynek megfelelően a szóban forgó salak biztonságos kezelését tervezték.

43 A Horvát Köztársaság pontosítja, hogy tekintettel több olyan szakvélemény megállapításaira, amelyek a szóban forgó salak építőanyagként való újrafelhasználására vonatkozó korlátozásokra, valamint arra hivatkoztak, hogy e salak nem használható fel inaktív külszíni bányák lezárására, a hatóságai arra a következtetésre jutottak, hogy a szóban forgó salak melléktermékként való felhasználásának valamennyi lehetőségét kimerítették, és hogy következésképpen a Biljane Donje-i hulladéklerakót a hulladékgazdálkodásról szóló törvénynek megfelelően rehabilitálni fogják. E tagállam azt állítja, hogy ezért arra a következtetésre jutott, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett salak hulladéknak, nem pedig melléktermléknek minősül, és azt ekként kell kezelni, így eleget tett a 2008/98 irányelv 5. cikkének (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeinek.

44 Másodszor, ami az ezen irányelv 13. cikkének megsértésére alapított kifogást illeti, a Horvát Köztársaság arra hivatkozik, hogy hatóságai éppen az emberi egészség és a környezet védelme érdekében, az említett irányelv szóban forgó rendelkezései céljának megfelelően jártak el annak érdekében, hogy biztosítsák a Biljane Donje-i hulladéklerakó hatékonyabb rehabilitációjának előzetes feltételeit avégett, hogy a szóban forgó salakot újra fel lehessen használni az építőiparban. E célból több szakvéleményre volt szükség, amelyek – tekintettel a COVID-19 világjárvány miatt Horvátországban a közéletet korlátozó és felfüggesztő intézkedésekre – késedelmet szenvedtek.

45 A Horvát Köztársaság tehát vitatja a Bizottság azon állítását, amely szerint semmilyen jelentős intézkedést nem tett a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítése érdekében. E tagállam hatóságai folyamatosan intézkedéseket tettek annak érdekében, hogy megtalálják a legjobb megoldást a szóban forgó salaknak az egészségügyi és környezetvédelmi követelményeket tiszteletben tartó módon történő ártalmatlanítására. A horvát hatóságok a horvát geológiai intézet 2018. júniusi, a Biljane Donje-i régióban és annak tágabb környezetében a talaj, a levegő, a felszín alatti vizek és a háztartási tárolókban összegyűjtött esővíz minőségének elemzéséről szóló jelentésének megállapításaira támaszkodva – amelyekből kitűnik, hogy a helyzet az elemzett szerves és szervetlen paraméterekre tekintettel elfogadható volt – elhatározták, hogy a jelen ítélet 43. pontjában említett további szakvéleményeket szereznek be annak biztosítása érdekében, hogy a szóban forgó salak újrafelhasználható és hatékonyan ártalmatlanítható legyen. E további szakvélemények megállapításai alapján azonban arra a következtetésre jutottak, hogy a szóban forgó hulladéklerakót a hulladékgazdálkodásról szóló törvénynek megfelelően rehabilitálni fogják.

46 A Horvát Köztársaság ebben az összefüggésben megjegyzi, hogy részletes ütemtervet határoztak meg a szóban forgó hulladékoknak a Biljane Donje-i hulladéklerakóban történő ártalmatlanítására irányuló, 2023 augusztusa és 2025 augusztusa között elvégzendő tevékenységek végrehajtására.

47 Harmadszor, ami a 2008/98 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének megsértésére alapított kifogást illeti, a Horvát Köztársaság pontosítja, hogy a felszólító levélben előírt határidő lejártakor, valamint a jelen kereset benyújtásának időpontjában már felvette a Biljane Donje-i hulladéklerakó rehabilitációs tervét a 2017–2022-es időszakra vonatkozó, 2022 januárjában módosított hulladékgazdálkodási tervbe. Ezenkívül e tagállam a 2023–2028-as időszakra vonatkozó új hulladékgazdálkodási tervben e hulladéklerakó rehabilitációjára irányuló projektet dolgozott ki, és meghatározta a 2023 augusztusa és 2025 augusztusa közötti időszakban annak érdekében végrehajtandó további lépéseket, hogy befejezzék az említett hulladéklerakó teljes körű rehabilitációját.

48 Viszonválaszában a Horvát Köztársaság az említett kifogást illetően ezenkívül rámutat arra, hogy a hatóságai által követett megközelítést, amely a szóban forgó salak újrafelhasználhatóságának a közjavak kezelésére vonatkozó nemzeti jogszabályoknak megfelelően történő vizsgálatából áll, a 2008/98 irányelv által létrehozott hulladékhierarchia igazolja, amely szerint a hulladék ártalmatlanításával szemben elsőbbséget élvez annak újrahasználatra való előkészítése, újrafeldolgozása vagy egyéb hasznosítása.

A Bíróság álláspontja

49 Az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdése alapján, ha a Bizottság megítélése szerint az érintett tagállam nem tette meg a Bíróság ítéletében foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket, a Bizottság – miután a tagállamnak lehetőséget biztosított észrevételei megtételére, és meghatározta az említett tagállam által fizetendő átalányösszeg vagy kényszerítő bírság összegét, amelyet az adott körülmények között megfelelőnek ítél – a Bírósághoz fordulhat.

50 E tekintetben az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdése szerinti kötelezettségszegés fennállásának megítéléséhez szükséges referencia-időpont az e rendelkezés alapján kibocsátott felszólító levélben meghatározott határidő lejárta (2024. június 13-i Bizottság kontra Magyarország [A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadása II.] ítélet, C-123/22, EU:C:2024:493, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

51 A jelen ügyben, mivel a Bizottság 2021. szeptember 23-án bocsátotta ki a felszólító levelet, a jelen ítélet előző pontjában említett kötelezettségszegés fennállásának értékeléséhez figyelembe veendő referencia-időpont az e levélben meghatározott határidő lejártának időpontja, azaz 2021. november 23.

52 Arra is emlékeztetni kell, hogy a kötelezettségszegést megállapító ítélet rendelkező része, amely leírja a Bíróság által megállapított kötelezettségszegést, különös jelentőséggel bír azon intézkedések meghatározása szempontjából, amelyeket a tagállamnak ezen ítélet maradéktalan végrehajtása érdekében meg kell tennie. Ezen ítélet rendelkező részét ugyanezen ítélet indokolásának fényében kell értelmezni (2024. június 13-i Bizottság kontra Magyarország [A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadása II] ítélet, C-123/22, EU:C:2024:493, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

– *A 2008/98 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének megsértésére alapított kifogásról*

53 A 2008/98 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése értelmében az olyan anyag vagy tárgy, amely olyan előállítási folyamat során keletkezik, amelynek elsődleges célja nem ezen anyag vagy termék előállítása, csak akkor tekinthető az ezen irányelv 3. cikkének 1. pontja értelmében vett

„hulladék” helyett „melléktermeknek”, ha az ezen 5. cikk (1) bekezdésének a)–d) pontjában szereplő kumulatív feltételek teljesülnek. E feltételek között szerepel az említett a) pontban foglalt feltétel, amely szerint „az anyag vagy tárgy további felhasználása biztosított”.

54 A Bizottság kontra Horvátország ítélet rendelkező része 1. pontjának első bekezdésében a Bíróság kimondta, hogy a Horvát Köztársaság – mivel nem állapította meg, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett kőtörmelék hulladék, nem pedig melléktermék, és hogy azt hulladékként kell kezelni – nem teljesítette a 2008/98 irányelv 5. cikkének (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

55 A Bizottság kontra Horvátország ítélet rendelkező része ezen 1. pontjának első bekezdése az ezen ítélet 37., 38., 42. és 43. pontjában tett azon megállapításon alapult, hogy a szóban forgó salak nem tekinthető a 2008/98 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „melléktermeknek”, hanem az ezen irányelv 3. cikkének 1. pontja értelmében vett „hulladéknak” minősül, mivel a birtokosa általi későbbi felhasználása bizonytalan, és csak többé-kevésbé hosszú távon képzelhető el.

56 A jelen ügyben a Horvát Köztársaságnak mind a felszólító levélre adott 2021. november 23-i válaszából – amely időpont egybeesik az e levélben meghatározott határidő lejártának időpontjával –, mind pedig az ellenkérelméből kitűnik, hogy az e levélben meghatározott határidő lejártakor folyamatban volt a szóban forgó salak építőanyagként való esetleges felhasználásának meghatározására irányuló elemzés, és hogy az ezen elemzés elvégzésével megbízott szakértő megállapításait legkésőbb 2022. március 21-ére várták. E válaszban e tagállam először is pontosította, hogy a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítése a szóban forgó salak tulajdonságaira vonatkozó szakvélemény megállapításaitól függ. Ezt követően különböző lehetőségekre hivatkozott, amelyek abban az esetben állnak rendelkezésére, ha e szakvélemény arra a megállapításra jutna, hogy e salakot építőanyagként lehet használni, végül pedig azt állította, hogy abban az esetben, ha e szakvélemény azt állapítaná meg, hogy az ilyen újrafelhasználás nem lehetséges, e salak biztonságos kezelését a hulladékgazdálkodásról szóló törvénynek megfelelően biztosítják.

57 Ebből következik, hogy a szóban forgó kötelezettségszegés fennállásának értékeléséhez figyelembe veendő referencia-időpontban, azaz 2021. november 23-án a Horvát Köztársaság még mindig nem állapította meg, hogy a szóban forgó salak a 2008/98 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „hulladéknak” minősül, és hogy azt hulladékként kell kezelni, hanem továbbra is előirányozta e salak későbbi felhasználásának lehetőségét, anélkül azonban, hogy biztos felhasználásra tudott volna hivatkozni.

58 E megállapítást nem kérdőjelezheti meg először is e tagállam azon érve, amely szerint köteles volt megfelelni a jelen ítélet 41. pontjában említett, a közjavak kezeléséről szóló törvénynek, amely előírja a közjavak megfelelő kezelésének tiszteletben tartását. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis az uniós jogból eredő kötelezettségek nemteljesítésének igazolása végett a tagállam nem hivatkozhat kifogásként belső jogrendszerének rendelkezéseire, gyakorlatára vagy helyzeteire (2024. június 20-i Bizottság kontra Bulgária [Különleges természetmegőrzési területek védelme] ítélet, C-85/22, EU:C:2024:535, 74. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

59 Másodszor, azok a meghozott vagy tervezett intézkedések, amelyekre a Horvát Köztársaság annak bizonyítása érdekében hivatkozik, hogy végrehajtotta a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltakat, azon megállapítást illetően, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett salak

hulladék, nem pedig melléktermék, a felszólító levélben meghatározott határidő lejártának időpontját, azaz 2021. november 23-át követően születtek, és ennélfogva nem relevánsak a szóban forgó kötelezettségszegés fennállásának értékelése szempontjából. Többek között ugyanis 2021. december 30-án, 2023. augusztus 24-én, illetve 2023. augusztus 30-án – azaz a szóban forgó kötelezettségszegés fennállásának értékeléséhez figyelembe veendő referencia-időpontot követően – fogadták el a horvát kormánynak a 2017–2022-es időszakra vonatkozó hulladékgazdálkodási terv módosításáról szóló határozatát, amellyel a Biljane Donje-i hulladéklerakót felvették a rehabilitációs projektek jegyzékébe, a horvát kormánynak az e hulladéklerakó rehabilitációjáról szóló határozatát és a gazdaságért és a fenntartható fejlődésért felelős miniszternek az e telep rehabilitációját elrendelő határozatát.

60 Harmadszor, nem lehet helyt adni a Horvát Köztársaság azon érvének sem, amely szerint a szóban forgó salak újrafelhasználhatóságának vizsgálatára irányuló megközelítése a 2008/98 irányelv által létrehozott hulladékhierarchiára tekintettel indokolt volt. Az ilyen érv ugyanis a tagállamokat az EUMSZ 260. cikk (1) bekezdése alapján terhelő azon kötelezettség megkerülését jelentené, hogy megtegyék a Bíróság kötelezettségszegést megállapító ítéletében foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket.

61 E körülmények között a Bizottságnak a 2008/98 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének megsértésére alapított kifogásának helyt kell adni.

– *A 2008/98 irányelv 13. cikkének megsértésére alapított kifogásról*

62 A 2008/98 irányelv 13. cikke értelmében „[a] tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a hulladékgazdálkodás az emberi egészség veszélyeztetése és a környezet károsítása nélkül történjen”.

63 A Bizottság kontra Horvátország ítélet rendelkező része 1. pontjának második bekezdésében a Bíróság megállapította, hogy a Horvát Köztársaság – mivel nem tett meg minden szükséges intézkedést annak biztosítása érdekében, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett hulladék kezelése az emberi egészség veszélyeztetése és a környezet károsítása nélkül történjen – nem teljesítette a 2008/98 irányelv 13. cikkéből eredő kötelezettségeit.

64 E tekintetben a Bizottság kontra Horvátország ítélet 59. és 60. pontjából kitűnik, hogy az illetékes horvát hatóságok közel hét éven keresztül, ami „hosszú időnek” minősül, nem tették meg az annak biztosításához szükséges intézkedéseket, hogy e hulladékokat az emberi egészség veszélyeztetése és a környezet károsítása nélkül ártalmatlanítsák.

65 E következtetés levonása során a Bíróság a Bizottság kontra Horvátország ítélet 55. és 56. pontjában emlékeztetett az ítélkezési gyakorlatára, amelyből kitűnik, hogy a környezetnek a hatáskörrel rendelkező hatóságok beavatkozása nélkül eltelő hosszabb idő alatt bekövetkező jelentős károsodása egyenesen következik a hulladék hulladéklerakóban való jelenlétéből, függetlenül annak jellegétől. Amennyiben a környezet ilyen jelentős károsodása hosszabb ideig anélkül áll fenn, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok beavatkoznának, ez arra utalhat, hogy az érintett tagállam túllépte a 2008/98 irányelv 13. cikke által számára biztosított mérlegelési mozgásteret.

66 Márpedig a felszólító levélre adott 2021. november 23-i válaszában, valamint az ellenkérelmében a Horvát Köztársaság nem vitatja, hogy a szóban forgó salak a felszólító levélben meghatározott határidő lejártakor, azaz 2021. november 23-án még mindig a Biljane Donje-i hulladéklerakóban volt elhelyezve, és hogy e hulladéklerakó rehabilitációja még nem kezdődött meg.

67 E megállapítást nem cáfolják a Horvát Köztársaság érvei.

68 Először is, nem lehet helyt adni e tagállam azon érvének, amely szerint a horvát hatóságok éppen az emberi egészség és a környezet védelme érdekében, a 2008/98 irányelv releváns rendelkezései céljának megfelelően jártak el annak érdekében, hogy biztosítsák a Biljane Donje-i hulladéklerakó hatékonyabb rehabilitációjának előfeltételeit annak biztosítása érdekében, hogy a szóban forgó salakot az építőiparban újrahasznosítsák. A jelen ítélet 65. pontjában ismertetett ítélkezési gyakorlatra tekintettel ugyanis ez az érv inkább alátámasztja a Bizottságnak az ezen irányelv 13. cikkének megsértésére alapított kifogását, mintsem cáfolja azt.

69 Másodszor, a Horvát Köztársaság által az ellenkérelmében közölt pontosítások szerint 2022. július 5-én ismertté váltak azok a szakértői megállapítások, amelyek azt mutatták, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett salakot nem lehet építőanyagként felhasználni. E tagállam beadványaiból az is kitűnik, hogy e tagállam csak e szakértői megállapítások ismertté válását követően jutott arra a következtetésre, hogy mivel a szóban forgó salak újrahasznosításának valamennyi lehetősége kimerült, a szóban forgó hulladéklerakót rehabilitálni fogják. Így mind az említett szakértői megállapítások, mind pedig *a fortiori* a szóban forgó salak ezen újrahasznosítási lehetőségeinek kimerítését követően elfogadott vagy tervezett intézkedések a felszólító levélben meghatározott határidő lejártának időpontját, azaz 2021. november 23-át követően születtek. Következésképpen azok nem relevánsak a szóban forgó kötelezettségszegés tartósságának értékelése szempontjából.

70 Végezetül, ami a horvát geológiai intézetnek a jelen ítélet 45. pontjában említett, 2018. júniusi jelentését illeti, amely megállapította, hogy a szóban forgó helyzet az elemzett, potenciálisan mérgező szerves és szervetlen paraméterekre tekintettel elfogadható, elegendő megállapítani, hogy az legfeljebb az annak vizsgálatára irányuló előkészítő intézkedésnek minősül, hogy a szóban forgó salak melléktermékként felhasználható-e az építőiparban. Az tehát önmagában nem elegendő a 2008/98 irányelv 13. cikke tiszteletben tartásának biztosításához.

71 E körülmények között a Bizottságnak a 2008/98 irányelv 13. cikkének megsértésére alapított kifogásának helyt kell adni.

– *A 2008/98 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének megsértésére alapított kifogásról*

72 A 2008/98 irányelv 15. cikkének (1) bekezdése értelmében „[a] tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy az eredeti hulladéktermelő vagy más birtokos saját maga végezze el a birtokában lévő hulladék kezelését, vagy egy közvetítő vagy vállalkozás által kezelt hulladékkezelési műveleteket végző létesítménnyel végeztesse el a hulladék kezelését, vagy pedig egy magán vagy közszolgáltató hulladékgyűjtővel bonyolíttassa le azt”.

73 A Bizottság kontra Horvátország ítélet rendelkező része 1. pontjának harmadik bekezdésében a Bíróság megállapította, hogy a Horvát Köztársaság nem teljesítette a 2008/98 irányelv 15. cikkének (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit, mivel nem tette meg az annak biztosításához szükséges intézkedéseket, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakóban elhelyezett

hulladék birtokosa a hulladékot maga kezelje, vagy annak kezelését közvetítő vagy vállalkozás által kezelt hulladékkezelési műveleteket végző létesítménnyel vagy pedig egy magán vagy közszolgáltató hulladékgyűjtővel végeztesse el.

74 E tekintetben a Bizottság kontra Horvátország ítélet 68. és 69. pontjából kitűnik, hogy az olyan helyzet, amelyben a szóban forgó salakot, amely a 2008/98 irányelv 3. cikkének 1. pontja értelmében vett „hulladéknak” minősül, a Biljane Donje-i hulladéklerakóban 2010 májusában történt lerakásától a Bizottság 2016. november 18-i indokolással ellátott véleményében előírt határidő lejártáig nem kezelték a környezetre gyakorolt negatív hatását csökkentő módon, csak azért következhetett be, mert a Horvát Köztársaság nem fogadott el és nem hajtott végre e hulladék eredeti termelőjét vagy birtokosát arra késztető kötelező erejű intézkedéseket, hogy az saját maga végezze el a hulladék kezelését, vagy e kezelés érdekében igénybe vegye a 2008/98 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésében említett valamely más személyt.

75 Ezenkívül a Bizottság kontra Horvátország ítélet 70. pontjában a Bíróság emlékeztetett arra az ítélkezési gyakorlatra, amely szerint egyrészt a helyi önkormányzatok kötelesek tiszteletben tartani a 2008/98 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésében előírt szabályokat, és kötelezhetők arra, hogy vagy maguk végezzék el a területükön lévő hulladéklerakókból származó hulladék kezelését, vagy hogy ezt valamely közvetítővel, létesítménnyel vagy vállalkozással, illetve egy magán vagy állami hulladékgyűjtővel végeztessék el, másrészt pedig az érintett tagállam köteles megtenni a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a helyi önkormányzatok teljesítsék kötelezettségeiket.

76 A jelen ügyben, amint az a jelen ítélet 66. pontjából kitűnik, nem vitatott, hogy a szóban forgó salak a szóban forgó kötelezettségszegés fennállásának értékelése szempontjából releváns referencia-időpontban, azaz 2021. november 23-án még mindig a Biljane Donje-i hulladéklerakóban volt elhelyezve, és hogy a Bíróság előtti eljárás írásbeli szakasza befejezésének időpontjában e hulladéklerakó rehabilitációs munkálatai csak előkészítő szakaszban voltak. Ebből azt a következtetést kell levonni, hogy az a ténybeli helyzet, amely alapján a Bíróság megállapította a 2008/98 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének megsértését, 2021. november 23-ig fennállt.

77 Mivel a Horvát Köztársaság által a Bizottság által a 2008/98 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének megsértésére alapított kifogás megcáfolása érdekében előadott érvek egybeesnek az ezen irányelv 13. cikkének megsértésére alapított kifogás megcáfolása érdekében felhozott érvekkel, azokat a jelen ítélet 69. és 70. pontjában kifejtettekkel azonos okok miatt el kell utasítani.

78 E körülmények között a Bizottságnak a 2008/98 irányelv 15. cikke (1) bekezdésének megsértésére alapított kifogásának helyt kell adni.

79 A fenti megfontolások összességére tekintettel meg kell állapítani, hogy a Horvát Köztársaság – mivel nem tette meg a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges valamennyi intézkedést – nem teljesítette az EUMSZ 260. cikk (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

A pénzügyi szankciókról

A felek érvei

80 Tekintettel arra, hogy a Horvát Köztársaság nem tette meg a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket, a Bizottság az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdése alapján azt javasolja, hogy e tagállamot kötelezzék mind átalányösszeg, mind napi kényszerítő bírság megfizetésére.

81 E pénzbírságok összegének meghatározásához a Bizottság a 2023. évi közleményre támaszkodik. Konkrétan, ezen intézmény rámutat, hogy az említett szankciók meghatározásának olyan alapvető kritériumokon kell alapulnia, mint a jogsértés súlyossága, időtartama és a szankció szükséges visszatartó hatásának biztosítása a kötelezettségszegés megismétlődésének elkerülése érdekében.

82 Ami először is a jogsértés súlyát illeti, a Bizottság azt javasolja, hogy a súlyossági együtthatót 1-től 20-ig terjedő skálán állapítsák meg, figyelembe véve egyrészt a jogsértés tárgyát képező uniós jogi szabályok jelentőségét, másrészt pedig a jogsértés általános vagy egyéni érdekekre gyakorolt következményeit.

83 Ami egyrészt a szóban forgó jogsértés tárgyát képező uniós jogi szabályok jelentőségét illeti, a Bizottság emlékeztet arra, hogy a 2008/98 irányelv célja a környezet és az emberi egészség védelme a hulladékgazdálkodás, -hasznosítás és -újrafeldolgozás megfelelő technikái révén, az erőforrásokra nehezedő nyomás csökkentése és használatuk javítása érdekében. E tekintetben először is ezen irányelv 5. cikkének (1) bekezdése meghatározza azokat a feltételeket, amelyeknek teljesülniük kell ahhoz, hogy valamely anyagot vagy tárgyat olyan előállítási folyamat során, amelynek elsődleges célja nem az említett anyag vagy tárgy előállítása, ne hulladéknak, hanem melléktermékeknek lehessen tekinteni. Másodszor, az említett irányelv 13. cikke pozitív kötelezettséget ró a tagállamokra, hogy tegyék meg a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a hulladékgazdálkodás az emberi egészség veszélyeztetése és a környezet károsítása nélkül, valamint a vízre, a levegőre, a talajra, a növény- vagy állatvilágra kockázatot nem jelentve és a tájra hátrányos befolyást nem gyakorolva történjen. Harmadszor, ugyanezen irányelv 15. cikkének (1) bekezdése előírja a tagállamok számára annak biztosítását, hogy az eredeti hulladéktermelők vagy a hulladékbirtokosok maguk kezeljék a hulladékot, vagy a hulladékkezelési műveleteket végző közvetítőt, létesítményt vagy vállalkozást, illetve egy magán vagy állami hulladékgyűjtőt bízzanak meg a hulladék kezelésével.

84 Másrészt, ami a szóban forgó jogsértésnek az általános vagy egyéni érdekekre gyakorolt hatásait illeti, a Bizottság a szóban forgó jogsértés súlyosságára hivatkozik, mivel a Horvát Köztársaság nem tett eleget több, a 2008/98 irányelvből eredő alapvető kötelezettségnek, amelyek tiszteletben tartása előfeltétele a környezeti kár és az emberi egészség veszélyeztetése elkerülésének, valamint a körforgásos gazdaságra vonatkozó politika célkitűzései elérésének.

85 A Bizottság szerint a Bizottság kontra Horvátország ítélet a 2008/98 irányelvben előírt alapvető kötelezettségekre vonatkozó állandó ítélkezési gyakorlat keretébe illeszkedik, amit súlyosító körülményként kell figyelembe venni a jogsértés súlyának értékelése során.

86 Ezenkívül a Bizottság pontosítja, hogy a szóban forgó hulladéklerakó Biljane Donje faluban található, amely közigazgatásilag a mintegy tízezer lakosú Benkovac városhoz tartozik, és hogy ott 2010 óta mintegy 140 000 tonna ferromangán- és szilíciummangán-salak feldolgozási maradé-

kanyagát helyezték el közvetlenül a talajon, a lakóépületektől kevesebb mint 50 méterre. Mivel ez az ítélet megállapította, hogy a szóban forgó hulladékok lerakása sérti az emberi egészség veszélyeztetése és a környezet károsítása nélküli hulladéklerakás biztosítására vonatkozó kötelezettséget, az említett ítéletben foglaltak teljesítésének elmulasztása súlyos és helyrehozhatatlan kárt okozhat az emberi egészségben és a környezetben. A Bizottság a Bíróság ítélkezési gyakorlatára támaszkodva arra is rámutat, hogy a hulladékok felhalmozódása még azelőtt, hogy azok veszélyessé válnának az egészségre, veszélyt jelent a környezetre, különösen a régiók vagy területek korlátozott befogadóképességére tekintettel, így az említett ítéletben foglaltak teljesítésének elmulasztása még súlyosabbá teszi a felrótt magatartást. Ezenkívül az illegális hulladéklerakó megléte gazdasági kárt és egyéb károkat is okozhat a magánszemélyeknek és a gazdasági szereplőknek.

87 A Bizottság úgy véli, hogy bár a jelen ügyben a 2008/98 irányelv helytelen alkalmazásának különleges esetéről van szó, figyelembe kell venni azt a tényt, hogy ezen irányelv megsértései, és ennélfogva az általuk kiváltott negatív hatások hosszú időn keresztül fennállnak.

88 Egyébiránt figyelembe kell venni a jogsértés jellegét, és különösen azt a tényt, hogy a Horvát Köztársaság a 2008/98 irányelvből eredő kötelezettségeknek való megfelelés helyett – amint azt a Bizottság kontra Horvátország ítélet előírja – négy évvel ezen ítélet kihirdetése és több mint tíz évvel a szóban forgó hulladék lerakása után továbbra is helytelenül alkalmazza az uniós jogot.

89 Másodszor, ami a jogsértés időtartamát illeti, a Bizottság megjegyzi, hogy a 2023. évi közlemény 3.3. pontjának megfelelően az időtartamra vonatkozó együtthatót 1 és 3 közötti szorzó formájában kell kifejezni, és azt a Bíróság kötelezettségszegést megállapító első ítéletének időpontjától számított havi 0,10-es tényezővel kell kiszámítani. A jelen ügyben 45 hónap telt el 2019. május 2., a Bizottság kontra Horvátország ítélet kihirdetésének időpontja és 2023. február 15. között, amely időpontban a Bizottság úgy határozott, hogy a Bírósághoz fordul. Ennélfogva a Bizottság azt javasolja, hogy a szóban forgó jogsértés időtartamát tükröző együtthatót 3-ban állapítsák meg.

90 Harmadszor, ami annak szükségességét illeti, hogy az érintett tagállam fizetési képességére tekintettel biztosítani kell a szankció visszatartó hatását, a Bizottság pontosítja, hogy a 2023. évi közlemény 3.4. pontjának megfelelően ez a visszatartó hatás az „n” együtthatóban tükröződik, amelyet a Horvát Köztársaság tekintetében 0,14-ban állapítottak meg.

91 Következésképpen a Bizottság egyrészt azt javasolja, hogy az átalányösszeg kiszámításához szükséges napi összeg 840 euró legyen, amelyet úgy kell kiszámítani, hogy a 2023. évi közlemény I. mellékletének 2. pontjában 1000 euróban meghatározott átalányösszeget megszorozzák a 6-os súlyossági együtthatóval és a 0,14-os „n” együtthatóval. E közlemény 4.2.1. pontjának megfelelően ezt a napi átalányösszeget meg kell szorozni azon napok számával, amelyeken a kötelezettségszegés fennállt. A Bizottság jelzi, hogy az így kapott átalányösszeget azzal a feltétellel kell kiszabni, hogy ez az összeg haladja meg a 392 000 eurót, amely megfelel az említett I. melléklet 5. pontjában a Horvát Köztársaság tekintetében meghatározott minimális átalányösszegnek.

92 Másrészt a Bizottság azt javasolja, hogy a kényszerítő bírság összegét napi 7560 euróban állapítsák meg, amelyet a 2023. évi közlemény I. mellékletének 1. pontjában meghatározott kényszerítő bírság napi 3000 euró összegű átalánydíjának a 6-os súlyossági együtthatóval, a 3-as súlyossági együtthatóval, valamint a 0,14-os „n” tényezővel való szorzataként kell kiszámítani.

93 A Horvát Köztársaság vitatja az átalányösszeg kiszámításának a Bizottság által javasolt módszerét, és abban az esetben, ha a Bíróság úgy döntene, hogy egységes átalányösszeget szab ki, azt kéri a Bíróságtól, hogy ezen összeg kiszámításához ne a Bizottság kontra Horvátország ítélet kihirdetésének időpontját vegye alapul, hanem egy későbbi, az ezen ítéletben foglaltak teljesítésére nyitva álló észszerű határidőt figyelembe vevő időpontot. Mindenesetre az átalányösszeget a javasolt összegnél jóval alacsonyabb összegben kell megállapítani.

94 Ami először is a szóban forgó jogsértés súlyossági együtthatóját illeti, a Horvát Köztársaság úgy véli, hogy azt a javasolt 6-os súlyossági együtthatónál jóval alacsonyabb szinten kell megállapítani.

95 E tagállam azzal érvel, hogy az európai uniós környezetvédelmi politika célkitűzéseinek ismeretében folyamatosan olyan megoldásokat támogat, amelyek a 2008/98 irányelv célkitűzéseinek megfelelően a legjobb általános hatást gyakorolják a környezetre, és hogy teljes mértékben átültette ezt az irányelvet a nemzeti szabályozásába.

96 Ami közelebbről a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítése elmaradásának az általános vagy különös érdekekre gyakorolt hatásait illeti, a Horvát Köztársaság azt állítja, hogy a Biljane Donje-i hulladéklerakó területén végzett elemzések nem tártak fel az emberi életre, egészségre vagy a környezetre irányuló semmilyen közvetlen veszélyt a szóban forgó salak lerakási helyén és annak közelében, és hozzáteszi, hogy a Bizottságnak a magánszemélyeket és a gazdasági szereplőket érő gazdasági kár és egyéb károk kockázatára vonatkozó állításai általános jellegűek, és azokat nem támasztják alá bizonyítékok.

97 Egyébiránt a Horvát Köztársaság annak figyelembevételét kéri a Bíróságtól, hogy a szóban forgó jogsértés kizárólag a Biljane Donje-i hulladéklerakót érinti, hogy a Bizottság kontra Horvátország ítélet a Bíróság első és egyetlen ítélete a Horvát Köztársasággal szemben e tagállam uniós jogból eredő kötelezettségeinek megsértése miatt, és hogy az e tagállammal szemben az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdése alapján indított első eljárásról van szó.

98 Másodszor, ami a szóban forgó jogsértés időtartamát tükröző együtthatót illeti, a Horvát Köztársaság úgy véli, hogy azt a legalacsonyabb szinten kell meghatározni.

99 E tagállam azokra az előre nem látható körülményekre hivatkozik, amelyek a Biljane Donje-i hulladéklerakóban történő hulladékártalmatlanításhoz és a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges feltételek megteremtésekor következtek be. Egyrészt a 2020. év és a 2022. év közötti időszakban a Covid19-világjárvánnyal összefüggésben elfogadott korlátozó intézkedések miatt lehetetlen volt a tervezett tevékenységeket az előírt határidőn belül megvalósítani. Másrészt az említett tagállam megjegyzi, hogy a területét 2020 márciusában és decemberében több pusztító földrengés sújtotta, és hogy a területrendezésért, az építésügyért és a közvagyonért felelős minisztériumnak (Horvátország), amelynek feladata volt a szóban forgó salak esetleges újrahasználatával kapcsolatos kutatási tevékenységek elvégzése, kapacitásainak nagy részét gyorsan át kellett csoportosítania az elsődleges újjáépítési és lakhatási programokra, ami megnehezítette a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedések végrehajtását.

100 Ezenkívül a Horvát Köztársaság úgy véli, hogy figyelembe kell venni, hogy a jogsértés teljes időtartama alatt a hatóságai a Bizottság szervezeti egységeinek rendelkezésére álltak annak érdekében, hogy a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítésére vonatkozó valamennyi információt megadják, és ennélfogva jóhiszeműen és a lojális együttműködés elvének teljes körű tiszteletben tartásával jártak el.

101 Harmadszor, ami a fizetési képességét illeti, a Horvát Köztársaság arra hivatkozik, hogy a jelen ítélet 99. pontjában említett rendkívüli körülmények negatív hatással voltak az őt érintő gazdasági mutatókra, közelebbről pedig a GDP-jének növekedésére. Továbbá az e tagállamban megfigyelt inflációs ráta 2021 vége óta jelentősen megnövekedett.

102 A kényszerítő bírság kiszabása iránti kérelmet illetően a Horvát Köztársaság azt állítja, hogy megtette a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket. A Bizottság ugyanis legkésőbb a 2023. év és a 2028. év közötti időszakra vonatkozó hulladékgazdálkodási terv elfogadásával, valamint a Biljane Donje-i hulladéklerakó rehabilitációjáról szóló, 2023. augusztus 24-i horvát kormányhatározat elfogadásával egyértelműen megerősítette az e hulladéklerakó rehabilitációjára irányuló szándékát. E tagállam hozzáteszi, hogy ellenkérelméhez mellékletként csatolta azokat az intézkedéseket, amelyeket továbbra is végre fog hajtani a szóban forgó hulladék végleges ártalmatlanításáig.

103 Következésképpen a Horvát Köztársaság úgy véli, hogy a jelen ügyben nem szükséges kényszerítő bírság meghatározása. Másodlagosan, arra az esetre, ha a Bíróság úgy döntene, hogy kényszerítő bírságot szab ki, e tagállam azt kéri a Bíróságtól, hogy azt a Bizottság által javasoltnál jóval alacsonyabb összegben állapítsa meg.

104 Ami közelebbről a kényszerítő bírság ütemezését illeti, a Horvát Köztársaság azt kéri, hogy a Bíróság oly módon állapítsa meg a hat hónapos időszakokra kiszámított kényszerítő bírságot, hogy az ezen időszakokra vonatkozó teljes összeget a hulladéklerakó rehabilitációja terén elért eredmények függvényében csökkenti.

A Bíróság álláspontja

105 Mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdése szerinti eljárás célja a kötelezettségszegő tagállamnak a kötelezettségszegést megállapító ítéletben foglaltak teljesítésére való ösztönzése, ebből következően pedig az uniós jog tényleges alkalmazásának biztosítása, és mindkét, e rendelkezés szerinti intézkedésnek – nevezetesen az átalányösszegnek és a kényszerítő bírságnak – ugyanez a célja (2024. június 13-i Bizottság kontra Magyarország [A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadása II.] ítélet, C-123/22, EU:C:2024:493, 96. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

106 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a kényszerítő bírság és az átalányösszeg alkalmazása attól függ, hogy az adott ügy körülményeire tekintettel alkalmasak-e a kitűzött cél megvalósítására, és e körülmények között nem kizárt az előírt mindkét szankció alkalmazása (2015. szeptember 17-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-367/14, EU:C:2015:611, 114. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

107 Míg a kényszerítő bírság kiszabása különösen arra tűnik alkalmasnak, hogy ösztönözze a tagállamot, hogy a lehető legrövidebb időn belül szüntesse meg az olyan kötelezettségszegést, amely ilyen intézkedés hiányában folytatódna, addig az átalányösszeg kiszabása inkább az érintett tagállam kötelezettségei végrehajtása elmulasztásának a magán- és közérdeket érintő következményeinek értékelésén alapul, különösen ha a kötelezettségszegés az azt először megállapító ítélet óta tartó hosszú időszakon keresztül tartósan fennállt (2015. szeptember 17-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-367/14, EU:C:2015:611, 115. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

108 A Bíróság az érintett területen rendelkezésére álló mérlegelési jogkörének gyakorlása során jogosult halmazatban kényszerítő bírságot és átalányösszeget kiszabni (2015. szeptember 17-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-367/14, EU:C:2015:611, 116. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

109 A Bíróság feladata, hogy az egyes esetekben az előtte folyamatban lévő ügy körülményeitől függően, valamint a meggyőzés és visszatartás szerinte szükséges mértéke alapján meghatározza az uniós jog hasonló megsértése megismétlődésének a megelőzéséhez szükséges megfelelő pénzügyi szankciókat (2024. június 13-i Bizottság kontra Magyarország [A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadása II.] ítélet, C-123/22, EU:C:2024:493, 97. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

110 Így a Bizottság javaslatai a Bíróságot nem kötik, azok csak hasznos hivatkozási alapként szolgálnak. Ugyanígy a Bizottság közleményeiben foglalt iránymutatások sem kötik a Bíróságot, de hozzájárulnak az átláthatóság, az előreláthatóság és a jogbiztonság biztosításához ezen intézmény tevékenységével kapcsolatban (2020. március 12-i Bizottság kontra Olaszország [Szardínia szállodaágazatának nyújtott jogellenes támogatások] ítélet, C-576/18, EU:C:2020:202, 136. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

– *Az átalányösszegről*

111 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az átalányösszeg megfizetésére való kötelezésre, és adott esetben ezen összeg megállapítására minden egyes esetben a megállapított kötelezettségszegés jellemzőivel, valamint az EUMSZ 260. cikk alapján kezdeményezett eljárásban érintett tagállam által tanúsított magatartással összefüggő, releváns tényezők összessége alapján kell, hogy sor kerüljön. E tekintetben e cikk széles mérlegelési jogkört biztosít a Bíróság számára annak eldöntésében, hogy kiszab-e ilyen szankciót, vagy sem, és adott esetben annak összege meghatározásában (2024. június 13-i Bizottság kontra Magyarország [A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadása II.] ítélet, C-123/22, EU:C:2024:493, 98. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

112 A jelen ügyben a kötelezettségszegés megállapítását eredményező jogi és ténybeli elemekre tekintettel a Bíróság úgy ítéli meg, hogy az uniós jog megsértése hasonló jövőbeni megismétlődésének hatékony megelőzése olyan visszatartó erejű intézkedés elfogadását követeli meg, mint az átalányösszeg kiszabása.

113 E tekintetben különösen azt kell figyelembe venni, hogy a Horvát Köztársaság sem a pert megelőző eljárás során, sem pedig a Bíróság előtti eljárás során nem tett jelentős előrelépést a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak maradéktalan teljesítésének biztosítása érdekében, és hogy – amint az a jelen ítélet 59. pontjából kitűnk – a horvát kormány csak a jelen kereset benyújtását követően hozta meg a Biljane Donje-i hulladéklerakó rehabilitációjáról szóló határozatot. Ezenkívül e tagállam nem vitatta, hogy a Bíróság előtti eljárás írásbeli szakaszának befejezésekor a szóban forgó hulladékokat még mindig ugyanolyan módon és ugyanazon a telepen helyezték el, és hogy ebben az időpontban a rehabilitációs munkálatok csak előkészítő szakaszban voltak.

114 Ilyen körülmények között a Bíróság feladata, hogy mérlegelési jogkörében úgy határozza meg az átalányösszeg mértékét, hogy az egyrészt megfeleljen a körülményeknek, másrészt arányban álljon a megállapított jogsértéssel és az érintett tagállam fizetési képességével. E tekintetben jelentős tényezőnek számít többek között a megállapított jogsértés súlya, az azt megállapító ítélet

kihirdetése óta a jogsértés fennállásának időtartama, valamint a szóban forgó tagállam fizetési képessége (2023. szeptember 28-i Bizottság kontra Egyesült Királyság [A gázolaj adóügyi jelölése] ítélet, C-692/20, EU:C:2023:707, 96. pont).

115 Ami először is a jelen kereset tárgyát képező kötelezettségszegés időtartamát illeti, emlékeztetni kell arra, hogy azt a tényállás Bíróság általi mérlegelése időpontjának figyelembevételével kell értékelni, és nem azon időpontra tekintettel, amikor a Bizottság a Bírósághoz fordult (lásd ebben az értelemben: 2019. november 12-i Bizottság kontra Írország [Derrybrieni szélerőműpark] ítélet, C-261/18, EU:C:2019:955, 122. pont).

116 A jelen ügyben, amint az a jelen ítélet 113. pontjából kitűnik, a felrótt kötelezettségszegés a tényállás Bíróság általi vizsgálatának napján még nem szűnt meg. Meg kell tehát állapítani, hogy e kötelezettségszegés 2019. május 2., vagyis a Bizottság kontra Horvátország ítélet kihirdetésének időpontja óta, azaz közel hat éve fennáll, ami jelentős időtartamnak minősül (lásd analógia útján: 2022. január 20-i Bizottság kontra Görögország [Állami támogatások visszatérítése – Ferronickel] ítélet, C-51/20, EU:C:2022:36, 106. pont).

117 Másodszor, a jogsértés súlyát illetően meg kell állapítani, hogy a hulladéknak az emberi egészség veszélyeztetése és a környezet károsítása nélküli ártalmatlanítására vonatkozó kötelezettség az Unió környezetpolitikájának az EUMSZ 191. cikkből következő célkitűzései közé tartozik (2015. július 16-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-653/13, EU:C:2015:478, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ami közelebbről a 2008/98 irányelv 5., 13. és 15. cikkét illeti, azok – amint azt a Bizottság beadványaiban megjegyezte – alapvető kötelezettségeket írnak elő ezen irányelv azon célkitűzésének elérése érdekében, hogy többek között a hulladékkeletkezés és -gazdálkodás káros hatásainak megelőzése vagy csökkentése révén biztosítani kell a környezet és az emberi egészség védelmét.

118 Ezenfelül a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy bármilyen jellegű hulladéknak a hulladéklerakóban való jelenléte attól függetlenül környezeti kárral jár, hogy e hulladék esetleg nem veszélyes és nem mérgező, valamint hogy a hulladékok felhalmozódása a környezetre már akkor is veszélyt jelent, amikor az egészségre még nem (a Bizottság kontra Horvátország ügyben hozott ítélet 62. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A Bíróság azt is megállapította, hogy amennyiben a jogsértés, és különösen a Bíróság valamely ítélete végrehajtásának elmulasztása károsíthatja a környezetet és veszélyeztetheti az emberi egészséget, az ilyen jogsértést különösen súlyosnak kell tekinteni (2023. december 14-i Bizottság kontra Románia [Lerakók lezárása] ítélet, C-109/22, EU:C:2023:991, 61. pont).

119 A jelen ügyben a megállapított kötelezettségszegést ezért különösen súlyosnak kell tekinteni.

120 E kötelezettségszegés súlyát növeli az a tény, hogy a Bizottság kontra Horvátország ítélet a 2008/98 irányelvben előírt alapvető kötelezettségekre vonatkozik, és hogy a Horvát Köztársaság – megsértve a tagállamokat az EUMSZ 260. cikk (1) bekezdése alapján terhelő, a Bíróság érintett ítéletében foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedések megtételére vonatkozó kötelezettségeket – a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítését a szóban forgó salak tulajdonságaira vonatkozó szakvélemény megállapításaitól tette függővé, figyelmen kívül hagyva ezen ítéletben foglaltakat. Ezenkívül súlyosító körülményként kell figyelembe venni azt a tényt, hogy ez a körülbelül 140 000 tonna tömegű és 76 000 m^3-t meghaladó össztérfogatú salak hosszabb ideje jogellenesen volt elhelyezve Biljane Donje faluban, lakóövezet közelében, anélkül hogy az illetékes nemzeti hatóságok jelentős mértékben beavatkoztak volna, valamint azt a tényt, hogy az e tagállam által említett szakvélemények káros anyagok kibocsátásának kockázatát, veszé-

lyes anyagok jelenlétét és az engedélyezett szintet meghaladó radioaktivitás fennállását mutatták ki a szóban forgó salak esetében. A szóban forgó kötelezettségszegés súlyát illetően azt is figyelembe kell venni, hogy az említett tagállam nem tervezte, hogy 2025 augusztusa előtt – vagyis körülbelül tizenkét évvel azt követően, hogy az ezen irányelvből eredő kötelezettségek az említett tagállam Unióhoz való csatlakozását követően alkalmazandóvá váltak rá – teljes mértékben megfeleljen a 2008/98 irányelv követelményeinek, ami különösen hosszú időszaknak minősül (lásd analógia útján: 2023. december 14-i Bizottság kontra Románia [Lerakók lezárása] ítélet, C-109/22, EU:C:2023:991, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

121 Ami a Horvát Köztársaságnak a szóban forgó jogsértés súlyossági együtthatójának csökkentése iránti kérelmének alátámasztására felhozott érveit illeti, először is az a tény, hogy e tagállam teljes egészében átültette jogrendjébe a 2008/98 irányelvet, nem vehető figyelembe enyhítő körülményként, mivel a jelen eljárás tárgya nem ezen irányelv átültetésének elmulasztása, hanem a Bíróságnak az említett irányelvből eredő kötelezettségek be nem tartását megállapító ítélete végrehajtásának elmulasztása.

122 Másodszor, tekintettel azokra a kockázatokra, amelyeket a jelen ítélet 117. és 118. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatra tekintettel a szóban forgó jogsértés a környezet és az emberi egészség védelméhez kapcsolódó, szóban forgó fontos közérdekre nézve jelent, sem az a tény, hogy a horvát hatóságok által lefolytatott elemzések a Biljane Donje-i hulladéklerakóban és annak közelében nem tártak fel az emberi életre, egészségre vagy a környezetre irányuló semmilyen közvetlen veszélyt, sem pedig az a tény, hogy a magánszemélyeknek és a gazdasági szereplőknek semmilyen gazdasági vagy egyéb kárt nem okoztak, nem vezethet a szóban forgó jogsértés súlyának kevésbé szigorú értékeléséhez.

123 Harmadszor, kétségtelenül igaz, hogy a szóban forgó, a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítésének elmulasztásával kapcsolatos jogsértés kizárólag a Biljane Donje-i hulladéklerakót érinti. Ezt a körülményt egyrészt azonban azzal a ténnyel szemben kell mérlegelni, hogy e tagállam semmilyen jelentős előrelépést nem ért el ezen ítélet végrehajtása terén e terület vonatkozásában a kötelezettségszegés megállapítása iránti első eljárás Bíróság előtti megindításától a tényállás Bíróság általi vizsgálatának időpontjáig. Következésképpen az emberi egészségben és a környezetben a felrótt kötelezettségszegés következtében továbbra is okozott kárnak ugyanolyan jelentősége van, mint a Bizottság kontra Horvátország ítéletben megállapított eredeti kötelezettségszegés által okozott kárnak (lásd analógia útján: 2014. december 2-i Bizottság kontra Görögország ítélet, C-378/13, EU:C:2014:2405, 56. pont). Másrészt a Horvát Köztársaság beadványaiból az következik, hogy a Bizottság kontra Horvátország ítélet kihirdetése ellenére e tagállam, figyelmen kívül hagyva a Bíróság által ezen ítéletben elfogadott minősítést, továbbra sem vette tudomásul azt a tényt, hogy a szóban forgó salak hulladéknak, nem pedig melléktermékneknek minősül.

124 Negyedszer, bár nem zárható ki, hogy a Horvát Köztársaság által hivatkozott, a Covid19-világjárványhoz, valamint a 2020. márciusi és decemberi földrengésekhez kapcsolódó, a jelen ítélet 99. pontjában említett körülmények okozhattak valamennyi késedelmet a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítésében, ez nem változtat azon, hogy az ezen események idején, sőt azt követően, 2023 augusztusáig meghozott vagy tervezett intézkedések célja az volt, hogy megvizsgálják a szóban forgó salak újrafelhasználásának lehetőségét, ami ahhoz vezetett, hogy az ezen ítéletben megállapított kötelezettségszegések továbbra is fennállnak. Ennélfogva e sajátos körülmények nem befolyásolhatják a szóban forgó jogsértés súlyának értékelését.

125 Ötödször, a Bizottság kontra Horvátország ítélet kihirdetése óta hozott különböző intézkedésekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a Horvát Köztársaság továbbra is az ezen ítélet alapjául szolgáló magatartással azonos magatartást tanúsított azáltal, hogy a szóban forgó salaknak a Biljane Donje-i hulladéklerakóban való elhelyezését hosszú időn keresztül eltűrte azzal az indokkal, hogy e salakot építőanyagként használhatják fel, noha az ilyen felhasználás bizonytalan volt. E körülmények között az a tény, hogy e tagállam a jelen eljárás keretében együttműködött a Bizottság szervezeti egységeivel, nem tekinthető enyhítő körülménynek.

126 Mindemellett enyhítő körülményként kell figyelembe venni azt a tényt, hogy a Bíróság által az EUMSZ 258. cikk alapján a Horvát Köztársasággal szemben hozott első ítélet a Bizottság kontra Horvátország ítélet, és hogy a jelen eljárás egyben az e tagállammal szemben az EUMSZ 260. cikk (2) bekezdése alapján indított első eljárás is, jóllehet az említett tagállam Unióhoz való csatlakozása viszonylag új keletű (lásd ebben az értelemben: 2013. május 30-i Bizottság kontra Svédország ítélet, C-270/11, EU:C:2013:339, 55. pont; 2023. december 14-i Bizottság kontra Románia [Lerakók lezárása] ítélet, C-109/22, EU:C:2023:991, 63. pont).

127 Harmadszor, ami a Horvát Köztársaság fizetési képességét illeti, a Bizottság azt javasolta, hogy a 2023. évi közlemény 3.4. és 4.2. pontjának megfelelően vegyék figyelembe e tagállam GDP-jét a tagállamok GDP-jének átlagához viszonyítva a számítás kétharmadában, valamint e tagállam népességének a tagállamok népességének átlagához viszonyított népességét mint demográfiai kritériumot a számítás egyharmadában.

128 E tekintetben a Bíróság közelmúltbeli ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az érintett tagállam fizetési képességének meghatározása során nem lehet az érintett tagállam fizetési képességét a többi tagállam fizetési képességéhez viszonyítva kifejező „n” együttható számítási módszerének részeként a demográfiai kritériumot a 2023. évi közlemény 3.4. és 4.2. pontjában rögzített módon figyelembe venni (2024. április 25-i Bizottság kontra Lengyelország [A visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló irányelv] ítélet, C-147/23, EU:C:2024:346, 86. pont).

129 Így a Horvát Köztársaság fizetési képességének meghatározása érdekében a GDP-jét kell meghatározó tényezőként figyelembe venni, anélkül hogy figyelembe vennék e tagállam népességének nagyságát. Továbbá figyelembe kell venni a Horvát Köztársaság azon érveit, amelyek a releváns gazdasági mutatóknak az e tagállam által a szóban forgó jogsértés időtartama alatt tapasztalt kedvezőtlen alakulására vonatkoznak. Következésképpen figyelembe kell venni e tagállam GDP-jének a Bíróság általi tényállásvizsgálat időpontjában fennálló, közelmúltbeli alakulását is (2024. június 13-i Bizottság kontra Magyarország [A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadása II.] ítélet, C-123/22, EU:C:2024:493, 131. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

130 A fenti megfontolásokra tekintettel a Bíróság 1 000 000 euró átalányösszeg kiszabását tartja megfelelőnek.

– *A kényszerítő bírságról*

131 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a kényszerítő bírság kiszabása főszabály szerint csak akkor igazolt, ha a korábbi ítéletben foglaltak teljesítésének elmulasztásán alapuló kötelezettségszegés a tényállás Bíróság általi vizsgálatáig fennmarad (2024. június 13-i Bizottság kontra Magyarország [A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadása II.] ítélet, C-123/22, EU:C:2024:493, 135. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

132 A jelen ügyben, amint az a jelen ítélet 116. pontjában megállapításra került, a megállapított kötelezettségszegés a jelen ügy tényállásának Bíróság általi vizsgálatáig fennállt.

133 E körülmények között a Horvát Köztársaság kényszerítő bírság fizetésére való kötelezése megfelelő pénzügyi eszköz arra, hogy e tagállamot ösztönözze a megállapított kötelezettségszegés megszüntetéséhez és a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak maradéktalan teljesítésének biztosításához szükséges intézkedések megtételére.

134 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlat szerint e kényszerítő bírságot annak tükrében kell meghatározni, hogy milyen mértékű meggyőzésre van szükség ahhoz, hogy az érintett tagállam változtasson magatartásán, és véget vessen a kifogásolt magatartásnak (2024. június 13-i Bizottság kontra Magyarország [A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadása II.] ítélet, C-123/22, EU:C:2024:493, 138. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

135 Az e területen rendelkezésére álló mérlegelési jogkörének gyakorlása során a Bíróság feladata, hogy úgy határozza meg e kényszerítő bírságot, hogy az egyrészt megfeleljen a körülményeknek, másrészt arányos legyen a megállapított kötelezettségszegéssel, valamint az érintett tagállam fizetési képességével (2024. június 13-i Bizottság kontra Magyarország [A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadása II.] ítélet, C-123/22, EU:C:2024:493, 139. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

136 A kényszerítő bírság összegének meghatározásához e bírság kényszerítő jellegének az uniós jog egységes és tényleges alkalmazása céljából történő biztosítása érdekében figyelembe veendő alapvető szempontok főszabály szerint a következők: a jogsértés súlya, a jogsértés időtartama és az érintett tagállam fizetési képessége. E szempontok alkalmazásához figyelembe kell venni különösen az érintett tagállam kötelezettségei végrehajtása elmulasztásának a magán- és közérdekeket érintő következményeit, valamint azt, hogy az érintett tagállamot milyen sürgősen kell a kötelezettségei teljesítésére szorítani (2024. június 13-i Bizottság kontra Magyarország [A nemzetközi védelmet kérelmezők befogadása II.] ítélet, C-123/22, EU:C:2024:493, 141. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

137 A jelen ügyben a figyelembe veendő körülmények többek között a jelen ítélet 116–122. és 124–129. pontjában szereplő, a szóban forgó jogsértés súlyára és időtartamára, valamint a Horvát Köztársaság fizetési képességére vonatkozó indokokból tűnnek ki. Ezenfelül figyelembe kell venni azt a tényt, hogy az említett tagállam előrejelzései szerint a szóban forgó hulladék teljes ártalmatlanítása várhatóan nem fejeződik be 2025 augusztusa előtt, azaz körülbelül tizenöt évvel a Biljane Donje-i hulladéklerakóban való elhelyezés után.

138 Végül a Horvát Köztársaságnak a félévente számított csökkenő összegű kényszerítő bírság kiszabása iránti kérelmének nem lehet helyt adni. Mivel ugyanis a megállapított kötelezettségszegés egyetlen hulladéklerakót érint, a környezet és az emberi egészség kisebb mértékű sérelme csak a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak e tagállam általi teljes körű teljesítését követően állapítható meg.

139 A fentiekre tekintettel a Horvát Köztársaságot arra kell kötelezni, hogy fizessen a Bizottságnak a Bizottság kontra Horvátország ítéletben foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedések megtételében való késedelem minden egyes napjára 6 500 euró összegű kényszerítő bírságot a jelen ítélet kihirdetésének napjától az ezen ítéletben foglaltak maradéktalan teljesítésének napjáig.

A költségekről

140 A Bíróság eljárási szabályzata 138. cikkének (1) bekezdése értelmében a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A Horvát Köztársaságot, mivel pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (hetedik tanács) a következőképpen határozott:

1) A Horvát Köztársaság – mivel nem tette meg a 2019. május 2-i Bizottság kontra Horvátország (Biljane Donje-i hulladéklerakó) ítéletben (C-250/18, EU:C:2019:343) foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket – nem teljesítette az EUMSZ 260. cikk (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

2) A Bíróság kötelezi a Horvát Köztársaságot, hogy fizessen az Európai Bizottságnak 1 000 000 euró átalányösszeget.

3) A Bíróság kötelezi a Horvát Köztársaságot, hogy amennyiben az 1. pontban megállapított kötelezettségszegés a jelen ítélet kihirdetésének napján továbbra is fennáll, a 2019. május 2-i Bizottság kontra Horvátország (Biljane Donje-i hulladéklerakó) ítéletben (C-250/18, EU:C:2019:343) foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedések megtételével kapcsolatos késedelem minden egyes napja után fizessen az Európai Bizottság részére 6500 euró összegű kényszerítő bírságot a jelen ítélet kihirdetésétől a 2019. május 2-i Bizottság kontra Horvátország (Biljane Donje-i hulladéklerakó) ítéletben (C-250/18, EU:C:2019:343) foglaltak maradéktalan teljesítéséig.

4) A Bíróság a Horvát Köztársaságot kötelezi a költségek viselésére.

Aláírások